

Veldleeuwerik: praktijkleren in de regio

Eerst de bodem

Gedreven door eigen kennisvragen, delen akkerbouwers binnen de stichting Veldleeuwerik kennis in praktijkbijeenkomsten. Zo werken ze aan verduurzaming van de productie.

Vanuit Drenthe moet je vroeg op pad om rond negen uur in Zeeland te zijn. Als ik op 5 juni even voor negenen bij zaadbedrijf Limagrain in Rilland aankom, zit een veertigtal akkerbouwers al klaar voor de kennisbijeenkomst van de stichting Veldleeuwerik. Groene bemesting is het onderwerp van deze ochtend. Zaadbedrijf Limagrain wil kennis delen met de akkerbouwers, het bedrijf

investeert in de ontwikkeling van groenbemesters. Tijdens een rondleiding maken we kennis met de verschillende mogelijkheden. En in presentaties staat de bodem centraal. “Dat is niet omdat 2015 het jaar van de bodem is”, zegt regiocoördinator Anko Postma van Veldleeuwerik met wie ik meerijd: “Wil je werken aan duurzaamheid, dan is aandacht voor de bodem essentieel.”

Jan Wijnen van zaadbedrijf Limagrain laat telers nieuwe tarwerassen zien. Naast producerend vermogen is resistentie tegen schimmelziekten een belangrijk kwaliteitscriterium

Bodem

De bijeenkomst van vandaag is geen bijeenkomst van een regiogroep, zoals gewoonlijk (zie kader), maar een activiteit waarvoor alle leden van elf regiogroepen in Zeeland en West-Brabant zijn uitgenodigd. De ondernemers luisteren aandachtig naar de inleidingen over bodem en bemesting. “De persoonlijke motivatie van de boeren is de belangrijkste pijler van de veldleeuweriksystematiek”, zegt Postma. “Het biedt hen de mogelijkheid te werken aan betere bedrijfsvoering.” “Je moet eerst zorgen dat je je bodem voedt, dan pas de plant.” Anna Zwijnenburg, zelfstandig landbouwadviser en geaccrediteerd veldleeuwerikadviseur wil in haar inleiding de boeren aan het denken zetten. ‘Weet wat je bodem eet’ is de titel van haar presentatie. “Wil je werken aan verhoging van het organische stofgehalte, dan moet je vooral kijken naar wat de bodem doet. Je bouwt ‘oude kracht’ op, dat bereik je niet in één of een paar jaar.” Ze laat de effecten van proeven zien met gecomposteerde kippenmestgranulaten. “Je kunt er aan rekenen aan de bemestende waarde,” zegt ze, “maar het is lastig. Voedingselementen komen geleidelijk vrij. Er zijn veel factoren die de werking beïnvloeden.” Hoe veel voedingsstoffen door organische stof wordt gebonden, hangt af van de grondsoort vocht en

temperatuur. Ook de fosfaatwerkingscoëfficiënten zijn verschillend per grondsoort. En een gewas met een korte teeltcyclus neemt minder voedingsstoffen op dan een gewas dat langer op het land staat.

De akkerbouwers zitten vol met vragen. Zo vraagt een van de deelnemers zich af hoe het kan dat hij het organische stofgehalte maar niet omhoog krijgt ondanks groenbemesting. Een andere vraagt zich af hoe je kunt meten of het bodemleven zich ontwikkelt. Dat is niet eenvoudig, zegt Zwijnenburg. Ze noemt het effect van antibiotica op het bodemleven. Uit onderzoek blijkt dat 20 tot 90 procent van de toegediende antibiotica in mest terecht komt. “Het gevaar bestaat dat die antibiotica in de bodem terechtkomen en negatieve invloed hebben op het bodemleven.” Aanvoer van organische stof is de sleutel om het bodemleven positief te beïnvloeden. Dat kun je doen met compost, met dierlijke mest of met groenbemesters. Variatie is belangrijk, zegt ze. “Eet gevarieerd, dat geldt ook voor de bodem.”

Rassen

Welke groenbemesters je kunt gebruiken, laat Jan Wijnen, productmanager akkerbouw bij Limagrain ons aansluitend zien tijdens een

STICHTING VELDLEEUWERIK

Binnen de stichting Veldleeuwerik werken akkerbouwers, ketenpartners en geaccrediteerde adviseurs samen aan verduurzaming van de voedselproductie. Ze delen kennis en inspireren elkaar tijdens bijeenkomsten. Op initiatief van Heineken en agrarisch toeleverancier Agrarische Unie is in 2003 de eerste studieclub met tien akkerbouwers begonnen in Flevoland. Het netwerk heeft zich de laatste jaren verspreid over heel Nederland. Er zijn nu bijna 400 akkerbouwers actief in 40 verschillende regiogroepen. Elke groep bestaat uit 8 tot 14 akkerbouwers die

elkaar acht keer per jaar ontmoeten. Die regiogroepen zijn het fundament van de organisatie en worden begeleid door een regiocoördinator. De meeste groepen vind je in de akkerbouwstreken: Flevoland, Zeeland, West Brabant, de Veenkoloniën en Noord-Nederland.

Elke teler die zich aansluit, stelt voor zijn eigen bedrijf een duurzaamheidsplan op. In dat plan beschrijft hij zijn visie voor de ontwikkeling van zijn bedrijf over 10 tot 15 jaar. De handvatten voor het duurzaamheidsplan zijn de indicatoren waarmee Veldleeuwerik duurzaamheid beschrijft: bodemvruchtbaarheid, biodiversiteit, gewasbescherming, water, voedingsstoffen, bodemverlies, energie, menselijk kapitaal en lokale economie. De akkerbouwer wordt daarbij begeleid door geaccrediteerde adviseurs, die een gerichte training van CAH Vilentum hebben gevolgd.

De samenwerking met ketenpartners is essentieel. Binnen de stichting kunnen akkerbouwers met hun adviseurs en afnemers planmatiger werken aan een duurzamere bedrijfsvoering. Naast initiatiefnemer Heineken zijn nu circa vijftig ketenpartners aangesloten, waaronder zaadbedrijf Limagrain.

De akkerbouwers zijn geïnteresseerd in de mogelijkheden van Japanse haver als groenbemester. Het gewas onderdrukt het wortelstelselaaltje

rondleiding langs veldproeven. Er zijn verschillende mengsels, elk met een specifiek doel. Zo is er een mengsel met bladrammenas en een bijmenging van zwaardherik, of Japanse haver met Soedangras. Beide mengsels onderdrukken aaltjes. Het mengsel Biofum, dat vooral uit Ethiopische mosterd bestaat, is geschikt voor groene grondontsmetting. Als het gewas volgroeid is, wordt het ondergewerkt en aangedrukt. De bij de vertering vrijkomende gassen doden aaltjes en andere schadelijke organismen. Een ander mengsel is weer geschikt voor fixatie van stikstof. Alle mengsels voldoen aan de eisen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de EU. Dat verwacht dat akkerbouwers vergroenen, dat ze werken aan biodiversiteit. De groenbemesters moeten daarom uit een mengsel bestaan. Sommige akkerbouwers hebben ervaring met een van de mengsels, maar er is niemand die Biofum heeft gebruikt.

Het tweede deel van de rondleiding voert langs 21 verschillende tarwerassen. De verschillen in ontwikkeling en gezondheid zijn goed te zien. De akkerbouwers zijn uiteraard geïnteresseerd in ziekteresistentie, want daarmee kun je besparen op bestrijdingsmiddelen, maar ze blijven kritisch. Van Wijnen heeft hoge verwachtingen van een van de experimentele rassen, nog onder nummer. “Goede resistentie tegen gele roest, goede opbrengst.” Een van de deelnemers kijkt dieper in het gewas: ‘Maar het zit wel vol met meeldauw’. Er worden veel foto’s gemaakt, rassennamen genoteerd. Als alle rassen besproken zijn, haasten de akkerbouwers zich naar hun auto. Er is werk te doen en er hangt onweer in de lucht. Van de nabespreking en evaluatie komt niet veel terecht. Maar de verkregen kennis blijft hangen. Anna Zwijnenburg zegt tegen me dat ze in contact te willen komen met het Groen Onderwijs. “Er is veel interessant lesmateriaal over bodem en bemesting.” Ik beloof haar te helpen. ■

Kijk voor links en downloads bij dit artikel op groenonderwijs.nl > vakblad editie 6